

menja vstajenje ženske stanovske zavesti, zavesti o njeni vrednosti v poklicnem življenju ter o njeni nalogi v delu za narod. Helena Lange je s sugestivno silo ustvarila iz mnogih nemških učiteljic osebnosti, do volj močne, da so preoblikovale duševnost nemške žene. Nedvomno je njena osebnost tako silna vsled dejstva, ker je postala to kar je, popolnoma sama iz sebe. Izobrazila se je sama, brez šole, brez voditelja, zgolj iz notranjega hrepenenja po spoznanju resnice. Nikdar ni bila deležna kake obvezne izobrazbe, zato je instinktivno izbirala iz zakladov znanosti ono, kar je imelo po njeni sodbi vrednost v odnosih do ljudi in do življenja. Vse njeno delovanje je pričalo, da bogastvo njene duše ni mrtev kapital. Njene ideje so prešle v življenje, njen stremeči duh je ožarjal tisoče njenih učenk in poznejših sodelavk. Že kot usmerjena osebnost je napravila v Berlinu učiteljski izpit — prej je bila vzgojiteljica ter je dobila mesto učiteljice v Berlinu. Tu je kmalu našla idealna delavka tudi idealen delokrog: postala je voditeljica seminarja za učiteljice, ki je bil tedaj (okrog leta 1890.) najvišje žensko izobraževališče v Berlinu ter je bila obenem duša društva učiteljic. Tako je lahko vršila smotreno svoje delo, vplivala je na svoje gojenke, ostala je še nadalje z njimi v kontaktu potom društva, vzgajala je sodelavce in sodelavke. Ona je vzgojila najmarkantnejše ženske osebnosti sedanje Nemčije. Pod njenim vodstvom je društvo priborilo spolnopravne ženske izobrazbe v praktično smer, na društveno pobudo so se pričela ženskam odpirati vrata na vseučiliščih, čeprav s početka le kot izrednim slušateljicam.

Duh, ki je zavel s Heleno Lange v društvu nemških učiteljic, ga preveča še danes. Kajti nemške učiteljice se v polni meri zavedajo svoje naloge v delu za kulturno in socialno povzdigo svojega naroda. Koliko smisla imajo za vzajemno delo, priča zlasti dejstvo, da so v skupni organizaciji združene učiteljice vseh kategorij, od otroških vrtnaric, voditeljic zavetišč in mladinskih domov, osnovnošolskih ter strokovnih učiteljic do univerzitetnih profesorice. Celo privatne učiteljice imajo svojo sekcijo v društvu, ki se bori za izboljšanje njih eksistence, jih podpira ter skuša reševati zlasti vprašanje enotne izobrazbe, gmočnega izboljšanja ter starostnega zavarovanja. — V skupnem glasilu se jasno odraža njih stremeljenje in delovanje. Problemi, ki jih obravnavajo posamezni članki so mnogovrstni, često tudi taki, ki segajo v globino znanstvenih razmišljanj. Vprašanja o socialni zakonodaji, socialnem zavarovanju, zaščiti dece, gospodinskem šolstvu itd., obravnavajo navadno s splošnega stališča, a če je umestno, ga objasne tudi s posebnim ozirom na ženske naloge, oziroma interes. List se zanima tudi za uspehe drugih ženskih strokovnih organizacij, z zanimanjem spremlja njih borbo za eksistenčni minimum ter napredek v strokovni izobrazbi, z zadoščenjem beleži vsak uspeh. Toda list se nikakor ne postavlja na kako ekskluzivno feministično stališče, temveč vneto zasleduje vse delovanje skupne stanovske organizacije.

DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA
MIKLOSICEVA CESTA 14/II.

En gros. En detail.
Izdelava in prodaja
damske in moške
konfekcije. — Naročila po meri se izvršujejo hitro in točno

† Drogenik Josip in † Likar Ladislav.

Koncem februarja je odšel prvi, začel kom marca je legel drugi v hladni grob. Prvega krije domača ruša, drugi počiva v bratski hrvaški zemlji.

Prvoimenovani je bil sin bivše »zelen« Stajerske, drugi pa doma iz solčne Gorice. Nista bila reformatorja, njiju ime ne bo ovekovečeno v analih slavnih velmož, a vendar zaslužita nekoliko pozornosti. Bila sta učitelja, bila sta vzgojitelja, ki sta delovala med našim rodом ob Soči.

Drogeniku je posvetilo »Jutro« 9. marca t. l. pod naslovom Učitelju-trpinu v spomin nekaj toplo pisanih vrstic iz Poljčan, priobčevši tudi njegovo sliko. O Likarju pa poroča isti list 7. marca, da je umrl in koncem lista nas obveščajo žalujoči ostali o njegovi smrti 6. marca t. l.

To je vse. Pijeteti je zadoščeno, svet hiti dalje po svojih potih.

Ne morem pa molčati jaz, ki sem ju poznal, ki sem z njima študiral na prosluitem učiteljskem v Kopru in jima bil tovariš in prijatelj.

Razmišljal sem, in čakal. Kaj naj pišem, kako naj se jima oddolžim za leta sreče in harmonije, ki smo jih prebili ob obrežju naše tako lepe Adrije. Čas je potekal, neprijetno mi je bilo ob misli, da jima doiguem prijateljsko besedo, v deželo je prišla Velika noč.

In ravno na ta dan skušam izpiniti svojo dolžnost in obljubo podano znancem in prijateljem.

je, informira svoje čitalce o vsem, kar je važnega za ves stan ter zavzema k vsem povzgom, predlogom, sklepom, ter vobče k vsemu življenju v organizaciji precizno svoje stališče.

Podobno kakor v drugih državah so tudi pri nas organizirane učiteljice v skupni organizaciji, a poleg tega po posameznih ženskih stanovskih društvih s sedeži v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu in Beogradu. Kakor znano, so pri nas društva samostojna ter so medsebojno le v prijateljskih odnosih.

Ce zasledujemo delovanje in stremeljenje vseh teh ženskih učiteljskih organizacij, se kmalu prepričamo, da so cilji povsod enaki, četudi je ponekod bolj poudarjeno eno, ponekod zopet drugo vprašanje, kakor jih pač trenutna potreba tira v ospredje. Toda globlji smoter, to je oni, ki daje ženskemu stanovskemu društvu pravico do trajnega obstoja, je in mora biti povsod isti. Tega se moramo zavedati tudi mi, slovenske učiteljice, in sicer kot društvo in kot posameznice.

Kakor vemo, je bilo društvo slovenskih učiteljic v Ljubljani ustanovljeno pred 30 leti ob priliki, ko se je začelo med učitelji samimi agitirati za to, da bi prejemale učiteljice manjšo plačo nego učitelji. Učiteljice so morale seči po samooobrambi. Danes naši tovariši vsaj javno priznavajo geslo: za enako delo enako plačilo in se — upamo — ni bati, da bi se nam iz skupne organizacije osporavala pravica na enako plačo, kakor se je to zgodilo pred 30 leti. Tudi priznavamo, da je v UJU v glavnem vsaj teoretično izveden osnovni princip vsake stanovske organizacije, na podlagi katerega morajo biti združeni vsi pripadniki enega in istega stanu na principu enakopravnosti, brez ozira na spol in seveda tudi na politično prepričanje, oziroma svetovni nazor. Toda teorija je eno, praksa je drugo. Nihče ne more tajiti, da se moški ne morejo otrestiti svoje tradicijske dedščine, to je zavesti svoje absolutne premoči nad žensko in da često manifestirajo to svojo premoč tudi v svojih dejanjih. Po udarjam, da tega ne navajam kot očitke, temveč kot konstatacijo nekega stanja, katero pomagajo v veliki meri ustvarjati ženske same, v našem slučaju učiteljice, ki stoje, dasi so v večini, pasivno ob strani in se ne brigajo niti za vprašanja, ki ravno nje v živo zadevajo. Tudi to ni očitke, kajti to je pristno ženska lastnost, ki je posledica ženskega podrejenega položaja. Toda kljub vsemu je žena primorana, da se poteza za iste službe kot moški, za iste plače, skratka: za iste pravice. Logično bi torej bilo, da pokaže za isti delokrog tudi enako zanimanje ter enako aktivnost. Nedvomno je res, da so učiteljice v šoli navadno bolj natančne, oziroma vestne kot njih moški tovariši. Toda danes nikakor ne zadostuje samo delo v šoli in popolnoma pogrešana je samozavoljna izjava: »Samo, da storim v šoli svojo dolžnost, ostalo me ne briga.« Če tako govorimo, potem ni čudno, da nas tovariši omalovažujejo. Vsaj je mnogo vprašanj izrecno stanovskega značaja, ki učiteljice celo bolj tangirajo kot učitelja. Vzemimo samo vprašanja, ki so ravno sedaj aktualna n. pr. izenačenje draginskih doklad poročenih učiteljic, nameščanje učiteljic za ženska ročna dela, vprašanje glede stanarine učiteljic, ki so poročene z meščansko-šolskimi učitelji, celibat učiteljic itd. Navadno se tudi v takih slučajih zanašamo na stanovsko solidarnost tovarišev, ki uredi zadevo po lastni preudarnosti. Šele, ko smo postavljene pred izvršeno dejstvo često uvidimo, da nismo povsem zadovoljne.

Se manj nas seveda zanimajo vprašanja notranje ureditve organizacije, ki so ravno sedaj tako aktualna, n. pr. pravila UJU. In ali poznamo temeljne principe deklaracije? — Priznati moramo, da nas večinoma ne zanima delo skupne organizacije, kar smo v ostalem že večkrat ugotovili. Ponavljam: smo sicer enakopravne s tovariši v službenem oziru in v organizaciji, toda ta enako-

pravnost je le papirnata, dokler je ne bomo doživele same v sebi in uveljavile iz svoje notranje potrebe. K temu vzgojiti učiteljice, je ena bistvenih nalog društva učiteljic. Trajno eksistenčno upravičenost pa ima društvo učiteljic v smotrenem in poglobljenem delu za kulturno povzdigo naše žene.

Iz prejšnjih izvajanj je razvidno, da imajo isto stremeljenje tudi učiteljice v drugih državah in baš na podlagi tega smotra se uveljavljajo njih samostojna društva. Tudi na naših občnih zbiorih se je že večkrat govorilo o teh nalogah kot o bistvenem delu našega programa. Istotako je skupna organizacija započela slično akcijo. Toda potreba ni zrasla iz nas samih, zato delo ni uspevalo. Šele če bomo le same iz lastnega nagiba spoznale našo nalogo ter skupno organizirale delo, bomo imele uspeh. Z delom med narodom bomo povzdignile ugled našega stanu ter si priborile resnično enakopravnost, ki nam jo more dati samo zavest o naši lastni vrednosti.

Ce govorimo o enakopravnosti in enakopravnosti, nikakor ne smemo misliti, da je že vse doseženo, če bomo le znale moške posnemati. (Vzgojiti se moramo marveč v samostojne osebnosti, da bomo presojale z lastnimi možgani pojave okoli sebe.) Šele tedaj bo naše delo uspešno, a uspešno bo tudi naše sodelovanje z moškimi. Pravilno bomo presojale prednosti in napake moškega dela, z ženski lastnim intuitivnim razumom bomo korigirale hibe in regulirale njihovo delo, ne da bi pri tem hodile po njihovih stopinjah in jih nekritično posnemale.

Treba je, da se zavedamo zlasti me učiteljice, ki smo v najožjem kontaktu z narodom, da je čas sam postavil ženo v ospredje narodovega življenja, vsled česar mora žena spoznati važnost svoje »naloge« v vsem njenem obsegu in v vsej njeni globini. A te naloge se moramo zavedati predvsem me same kot vzgojiteljice naroda. To spoznanje bo ustvarilo etično podlago našemu gibanju in našemu delu ter dalo globlji smisel tudi našemu društvu, ki ga bo povzdignilo visoko nad običajno stanovsko organizacijo, ki zasleduje le vprašanja eksistenčne borbe in šolske ureditve.

Naše društvo bodi nekako duhovno žarišče vsega ženskega udejstvovanja, ki bo dajalo iniciativno in smer vzgojnemu delu, in sicer predvsem v lastnih vrstah, a vzporedno med ženstvom v narodu. Zato se mi zdi namen današnjega zborovanja nad vse važen: vzbudi naj v nas zavest o potrebi in smislu našega društva, pokaže naj notranjo vez med obema bistvenima momentima našega dela, to je med samovzgojo in vzgojo.

Samovzgoja in samoizobrazba nas bosta predvsem privedli do samostojnosti, do notranje usmerjenosti in ubranosti, ki je za vsako vzgojno vplivanje absolutne važnosti.

Občni zbor Zveze državnih nameščencev.

V nedeljo dne 27. aprila se je vršil v Ljubljani v Uniju občni zbor Zveze državnih nameščencev, na katerem so bili navzoči zastopniki vseh, v Zvezi včlanjenih uradniških društev, vsega približno 150 delegatov.

Predsednikovo poročilo.

Predsednik g. dr. Ferjančič otvori zborovanje in uvodoma izrazi pozdrave Nj. Vel. kralju, ki mu navzoči zakličejo trikratni »Živio!«

V svojem poročilu omenja g. predsednik predvsem prizadevanje Zveze za izboljšanje gmočnega položaja državnega uradništva. Nekatere kategorije uradništva so že dosegle materialno izboljšanje, vendar poudarja, da ni vse uradništvo organizirano v Zvezi in da je nje stremeljenje, splošno izboljšanje gmočnega položaja državnega uradništva. Nadaljen obstoj Zveze je zaradi tega nujno potreben, delegati pa naj o tem odlo-

ker so bile tam razmere primitivnejše kot kjerkoli drugod. Samostana oo. kapucinov in frančiškanov, a tudi kaznilnica so dajali kruha in bornih kosil siromakom.

Iz Renč je našega Jožeta pobrala vojna vihra. Denunciacija ga je spravila v zapor in mu po 18 mesečni temnici razhlajala zdravje.

Rehabilitiran ni dolgo več služboval. Bil je na Koroškem po prevratu. Po plebiscitu je bil upokojen.

Dokler ga ni bolezen priklenila na smrtno postelj, je kupčeval z lesom in parkrat sva se v tem času srečala — v Celju in v Grobelnem.

Bil je še vedno naš Jože — lep mož uglašen manir — eleganten in veder tovariš.

Dober glasbenik je v mlajših letih silno ljubil gosli in bil eden izmed redkih glasbenikov med nami, ki smo imeli tako malo smisla za lepoto umetnosti.

Značajnemu prijatelju, vrlemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin.

Likar Ladislav, učitelj sin iz Gorice, kjer je imel njegov oče upokojenec malo trgovino, je prišel leta 1899. v Koper in je leta 1903. maturiral. Bilo nas je pri maturi 14. Izmed teh je padel sošolec Pernič Adolf v Karpatih, ostalim je angel smrti prizanašal do letos, ko nam je pobral našega Ladislava.

Razkropili smo se po maturi po bivšem Primorju in drugod. Ladislav je nastopil učiteljsko službo v Ozeljanu pri Gorici. Največ časa je služboval v Steverjanu v Brdih.

Izbruhnila je svetovna vojna. Začel se je krvavi ples z Italijo. Italijanska vojska je zasedla Brda in Furlanijo. O Likarju zmanj-

šele tedaj bomo mogle dati našemu kulturnemu delu med narodom duhovno vsebino. Pa naj se to delo vrši v kakršnikoli obliki: v gospodinskem tečaju, dekliškem krožku, izobraževalnem društvu, ali naj obstoja v navadnih razgovorih, v socialni pomoči, v skromnem dejanju ljubezni do bližnjega — vedno naj nas spremlja zavest o našem poslanstvu: vzbuditi našo ženo, dvigniti njen kulturni in etični nivo, vzgojiti iz objekta subjekt, osebo, ki se zaveda polnovrednosti svojega človeškega dostojanstva, predvsem pa svoje vzvišene naloge roditeljice in vzgojiteljice novega rodu.

To je naloga našega društva, naš program v jedru.

Da bo pa moglo društvo izvesti svoj program, je treba predvsem, da članice čisto jasno spoznajo, kdo je društvo in komu pripada dolžnost izvesti program društva. Predvsem je potrebno, da se organizirajo vse učiteljice, ter da se vsaka posamezna članica zaveda, da je enakovredna del celote, da je torej dolžna po svojih močeh sodelovati za dosego društvenega smotra. Popolnoma napačno je naziranje, da more in mora par oseb, ki tvorijo odbor, izvesti program društva, zlasti če je v svojem jedru idejnega značaja. Odbor ima nalogo, da daje iniciativno, izvedejo naj pa idejo tovarišice širom naše pokrajine. Nasvete in želje glede organizacije dela naj javijo zlasti tovarišice z dežele, ker je mnogo odvisno od poznavanja lokalnih razmer in potreb. Vsekako je potrebno, da se delo organizira, zlasti pa propaganda med učiteljicami. V vsakem sreškem društvu naj prevzame ena agilna tovarišica nalogo, da na ali še bolje po vsakem društvenem zborovanju zainteresira svoje kolegije za delo, da se razgovori z njimi, skuša izvesti njih mnenje, možnost dela, vzroke neuspehov. Vodi naj pregled o vsem delu svojega okraja in poroča društvu. Če bo imel odbor jasn pogoj o razmerah po deželi, o možnosti in načinu dela, skratka: negativna in pozitivna poročila tedaj bo tudi veliko lažje to delo organiziral.

Vselej, kadar je več prostih dni, naj se skliče sestanek — na željo tudi izven Ljubljane — da se pogovorimo o naših težnjah. Zavzemimo s poročili naše mesto v »Učit. Tovarišu«, ki nam je gotovo na razpolago. Vsakemu tečaju ki je namenjen teoretični ali praktični izobrazbi učiteljic dajmo tudi duhovno vsebino. Upamo, da nas bodo tovariši v tem našem stremeljenju podpirali, vsaj z ozirom na tehnična in materialna sredstva.

Ce bomo uspele v tem našem stremeljenju, bomo imele največ koristi me same: ne samo, da si bomo pridobile ugled in spoštovanje med ljudstvom, temveč obogatile bomo lastno življenje z notranjim zadovoljstvom.

tajniško poročilo.

Iz tega je razvidno agilno delovanje Zveze v prid državnega uslužbenstva, ki more zabeležiti tudi več zelo lepih uspehov, kot je prevedba kronskih upokojencev na dinarsko pokojnino. Gledala je vedno na pravočasno nakazovanje pokojnin. Skrbela je za v inozemstvu živeče upokojence. Delovala na tem, da se izplačajo razlike, kar je bilo letos tudi doseženo. Zveza je tudi izdelala in stavila predloge k novemu uradniškemu zakonu. Posvečala je veliko skrb stanovanjski zaščiti državnega uradništva. Tudi za uvrstitev Ljubljane v prvi draginski razred se je Zveza že dolgo potegovala in je njeno prizadevanje bilo letos kronano z uspehom.

ka poročil. Čez dolgo časa se oglasi iz Firanice v »Slovenca«. To je bil znak, da je še živ.

Poraz pri Kobaridu je potisnil fronto na Piavo.

Naš Ladislav je bil zopet v Steverjanu, kjer je za okupacije po vrnitvi iz Firanice bil in deloval za ljudstvo.

Prišlo je do poloma in zasedbe dežele po Italiji. Likar je bil občinski gerent, bil je učitelj, dokler ni bil primorán vse popustiti in priiti v Jugoslavijo.

Tu se ni več posvetil vzgoji mladine, postal je trgovec in prepotoval po deželi Jugoslavije, a tudi nižje dol je šel z avtom v zastopstvu raznih tvrdk. Ustvarjal si je novo bodočnost in le malokdaj nam je bilo dano sniti se z njim in obnoviti spomine na davno minule dni.

Sredi tega dela, sredi naporov za bodočnost, ga je pograbila smrt in danes zremo ostali na njegovo svežo gomilo.

Raztreseni smo, saj so nekateri še v Italiji, toda vez, ki nas je družila v l. 1899. do 1903., je trdna in ni popustila niti danes po tolikih letih ločitve.

Zal, da ničesar ne vem za pet sošolcev Italijanov; izmed obeh Hrvatov je tudi eden mrtev. Izmed 21 maturantov ravno sedmina. Kdo bo prvi na vrsti.

Blag Ti spomin dragi Ladislav! Bil si veseljak, bil si kavalir, bil si praktik, ki si se znal uveljavljati v življenju. Naj Ti bodo te skromne vrstice vsaj boren spomenik našega prijateljstva in harmonije izza študijskih let.

Anton Mervič.

